

УДК 340.13

*Забірченко Є. П., студентка**Науковий керівник: Козинець О. Г., к.і.н., доцент**Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна*

ЗАКОН: ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ ТА ВИДИ

Найвища соціальна цінність у державі – людина. Для дотримання, охорони і захисту прав людини необхідні документи, які закріплюють відносини між державою і особою. Вони повинні сприяти дотриманню правопорядку та законності у суспільстві. Провідним серед таких документів є закон.

Метою дослідження є пошук шляхів вдосконалення законодавства в цілому та законодавчого процесу.

Дослідженням даного питання займалися Гапотій В.Д. [1], Словська І.Є [2], Скакун О.Ф. [3], Цвік М.В. [4].

У статті 1 Конституції України статус України визначається як соціальної, демократичної, правової держави. А також визначення стратегічного курсу на входження до Євросоюзу обумовило необхідність вдосконалення системи законодавства, здатної забезпечити життєдіяльність нашої країни в сучасних реаліях. Досягненню вдосконалення законодавства, покликаний законотворчий процес, як процес, що має на меті врегулювання суспільних відносин, пізнання основних правових потреб суспільства і держави. Забезпеченню цьому повинне сприяти створення законів та системи законодавства в цілому, які б забезпечували всі потреби .

Закон – це нормативний правовий акт вищої юридичної сили, прийнятий в особливому порядку вищим представницьким органом держави або безпосередньо народом, який визначає відправні засади правового регулювання суспільних відносин і приймається з дотриманням особливої законодавчої процедури [4, с.282]

Задля кращого розуміння поняття закону, слід виокремити його ознаки. До основних можна віднести:

1. Приймаються вищим представницьким органом держави (парламентом) або безпосередньо народом (шляхом референдуму). (В Україні закони приймає Верховна Рада, як вищий законодавчий орган в країні – Є.З.)

2. Регулює найважливіші, суспільні відносини в державі.

3. Має вищу юридичну силу, щодо усіх інших нормативних правових актів. (Вища юридична сила означає, що нормативні акти Президента України, органів і посадових осіб державної виконавчої влади і місцевого самоврядування приймаються на основі конституції та вже існуючих законів).

4. Приймаються в особливому порядку, передбаченому Конституцією. Законодавчий процес в Україні відбувається за певною процедурою, яка передбачає законодавчу ініціативу, підготовку, розгляд та обговорення законопроектів, прийняття та введення в дію законів [4, с.282].

5. Може бути скасований лише іншим законодавчим актом. Перевірений на відповідність чинній Конституції лише Конституційним Судом [3, с. 317].

6. Тільки законодавчий орган може підтвердити його або змінити у разі повернення його Президентом при накладанні вето [5, с.133].

7. Завжди письмовий акт-документ, який закріплює норми права, що вводяться, або їх зміни, містить первинні, засадничі норми права, яких раніше в правовій системі не було, встановлює права і обов'язки громадян;

8. Акт, ухвалений із дотриманням особливої законодавчої процедури, яка зветься законодавчим процесом [5, с.134].

Такі основні ознаки закону, надають такі науковці, як Цвік М.В. та Скакун О.Ф. Проте, на сьогоднішній момент науковці виділили й інші ознаки закону. Наприклад: Словська І.Є. пропонує таку ознаку:

9. Громадяни та їх об'єднання, державні органи та посадові особи координують свою діяльність згідно з законом [2].

Кравчук М.В. у свою чергу пропонує віднести до ознак:

10. Закон у системі законодавства є одним із найбільш стабільних серед нормативно-правових актів [5].

Основним законом, який має вищу юридичну силу та є основою для створення та функціонування усіх інших законів в Україні є Конституція.

Щодо класифікації законів, то науковці, не мають спільної думки, щодо цього питання. Адже вони беруть до уваги різні підстави для класифікації.

За класифікацією, яку пропонує науковець О.Ф.Скакун, закони поділяються на такі види:

а) за юридичною силою:

1. Конституція;
2. Конституційні закони: органічні, «реформуючі».
3. Звичайні (ординарні).

б) За часом дії:

1. Постійні;
2. Тимчасові: надзвичайні

в) за значенням в механізмі правового регулювання:

1. основні (первинні): Конституція; кодекси; базові закони.
2. допоміжні (оперативно-забезпечувальні): реформуючі; імплементаційні; ратифікаційні; скасувальні.

г) за структурною формою (або ступенем концентрації нормативних приписів): кодифікаційні; звичайні.

д) Закони за суб'єктом прийняття: прийняті народом; прийняті законодавчим органом держави [3].

Цю класифікацію можна доповнити, ще декількома альтернативними підходами. Наприклад, вітчизняні закони за предметом правового регулювання можна поділити на:

1. спеціальні закони: 1) приватні (регулюють приватноправові відносини, наприклад Цивільний кодекс України); 2) публічні (регулюють публічно-правові відносини Закон України «Про центральні органи виконавчої влади»);

2. комплексні закони [6, с.2].

Ще одним альтернативним підходом до класифікації законів, можна назвати класифікацію законів за таким критерієм, як їх відповідність

закономірностям розвитку суспільних відносин, суспільним потребам та інтересам: 1) істинні закони, які відповідають закономірностям розвитку суспільних відносин, суспільним потребам та інтересам; 2) неістинні закони, які не відповідають закономірностям розвитку суспільних відносин, суспільним потребам та інтересам.

Отже, ми розглянули поняття, ознаки та класифікацію законів, як нормативно-правових актів. Дійшли до висновку, що закон – це основа правової держави. Він займає центральне місце серед нормативно-правових актів. Звідси слідує, що його вивчення також займає провідну роль у юридичній (правовій) теорії.

Дослідники виділяють декілька видів законів, проте Основним законом України є Конституція. Вона закріплює основи суспільного і державного устрою країни, визначає напрями її розвитку, основи організації і діяльності державних органів, а також органів місцевого самоврядування. Щодо інших видів законів, то найбільш змістовним критерієм поділу законів є їх поділ на конституційні та звичайні.

Список літератури

1. Гапотій В.Д. Верховенство права сучасні наукові концепції: Монографія. Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, Мелітополь, 2016. 194 с.
2. Словська І.Є. Поняття та ознаки закону. *Держава і право*. Київ. 2011. Вип. 52. С. 3–8.
3. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : Підручник. Харків: Консум, 2001. 656 с.
4. Цвік М.В., Ткаченко В.Д., Богачова Л.Л. та ін. Загальна теорія держави і права : Підручник для студентів. Харків: Право, 2011. 584 с.
5. Кравчук М. В. Теорія держави і права. Проблеми теорії держави і права : навчальний посібник. Тернопіль: Карт-бланш, 2002. 247 с.
6. Супрун, О. В. Проблеми класифікації законів. Молодіжний науковий вісник Української академії банківської справи Національного банку України. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/57464/7/Suprun_Problemy_klasyfikatsii_zakoniv%20.pdf (дата звернення 02.01.2020).